

สภาพทั่วไปของชุมชนกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่และพัฒนาการด้านต่างๆ ของชุมชนกะทู้ ครอบคลุมเนื้อหาพื้นฐานต่างๆ ทั้งทางด้านประวัติความเป็นมาของชุมชน ลักษณะทางกายภาพที่ตั้ง โครงข่ายคมนาคม และการเข้าถึง สภาพเศรษฐกิจ สังคม และประชากร เนื้อหาของบทจึงทำการประมวลผลข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ของชุมชนกะทู้ดังกล่าว เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ระบุพัฒนาการของชุมชนต่อไป

4.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน¹

“กะทู้” มาจากคำในภาษามลายูว่า กัวลาบาตู แปลว่า อ่าวหิน เป็นคำตามสำเนียงชาวไทยใหม่ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณนี้ ภายหลังเปลี่ยนเป็น กราตุ กราทุ กระทุ และ กะทุ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าคำว่า กะทุ นั้นไม่ได้ความหมายจึงทรงให้เปลี่ยนเป็น “กะทู้” อีกทั้งชาวจีนที่ได้เข้ามาทำมาหากินในท้องถิ่นนี้กันมากในกิจการเหมืองแร่ดีบุก มักเรียกบ้านกะทู้ตามสำเนียงถิ่นสกเกี้ยนว่า “ไต่ตู้” บางคนออกเสียงเป็น “ในทุ” ซึ่งแปลว่าแหล่งทำกิน กะทู้เป็นชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มเชิงเขากรมลา ในอดีตเศรษฐกิจของตำบลกะทู้ขึ้นอยู่กับการทำเหมืองแร่ดีบุกและการเกษตรกรรม มีฐานะเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอกะทู้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ต่อมาจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลกะทู้ และได้เปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบลกะทู้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ปัจจุบันตำบลกะทู้แบ่งการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน มีการปกครองส่วนท้องถิ่น 1 แห่ง คือ เทศบาลตำบลกะทู้

4.2 สภาพทั่วไปของพื้นที่ชุมชนกะทู้

4.2.1 ลักษณะทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน

1) ที่ตั้ง อาณาเขต²

ชุมชนกะทู้ อยู่ในเขตการปกครองของตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 31.8 ตารางกิโลเมตร (19,871.9 ไร่) ตั้งอยู่ทางทิศฝั่งตะวันตกของตัวเมือง

¹ เทศบาลตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต, แผนพัฒนาเทศบาลตำบลกะทู้ 5 ปี (พ.ศ.2545-2549), (ภูเก็ต: ม.ป.ท., 2545), หน้า 8.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

ภูเก็ต โดยมีระยะห่างจากตัวเมืองภูเก็ต 9 กิโลเมตร ศูนย์กลางชุมชนกระจายอยู่ตามหมู่บ้าน แต่มีศูนย์กลางใหญ่ 2 แห่ง คือบริเวณหมู่ที่ 1 บ้านเกิดโฮ้ และบริเวณที่ว่าการอำเภอกะทู้ หมู่ที่ 6 บ้านสีก้อ การเข้าถึงของชุมชนสามารถเดินทางจากถนนวิชิตสงคราม(ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4020) ถนนพระภูเก็ตแก้ว ถนนเกาะแก้ว- กะทู้ และถนนพระบารมี

ชุมชนกะทู้มีอาณาเขตติดต่อกับบริเวณอื่นๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	จรด	ตำบลศรีสุนทร	อำเภอถลาง
ทิศใต้	จรด	ตำบลฉลอง	อำเภอเมือง
ทิศตะวันออก	จรด	ตำบลวิชิต และตำบลเกาะแก้ว	อำเภอเมือง
ทิศตะวันตก	จรด	ตำบลป่าตอง และตำบลกมลา	อำเภอกะทู้

พื้นที่ชุมชนกะทู้ แบ่งเขตการปกครองในระดับหมู่บ้านออกเป็น 7 หมู่ คือ

ตารางที่ 4.1 ชุมชนย่อยในเขตเทศบาลตำบลกะทู้ และขนาดพื้นที่ในการปกครอง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	มีพื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)
หมู่ที่ 1	ชุมชนบ้านเกิดโฮ้	4.126
หมู่ที่ 2	ชุมชนบ้านกะทู้ (บางทอง)	3.088
หมู่ที่ 3	ชุมชนบ้านตลาดกะทู้	2.985
หมู่ที่ 4	ชุมชนบ้านกะทู้	3.088
หมู่ที่ 5	ชุมชนบ้านไม้เรียบ	4.233
หมู่ที่ 6	ชุมชนบ้านสีก้อ	8.398
หมู่ที่ 7	ชุมชนบ้านทุ่งทอง	6.748

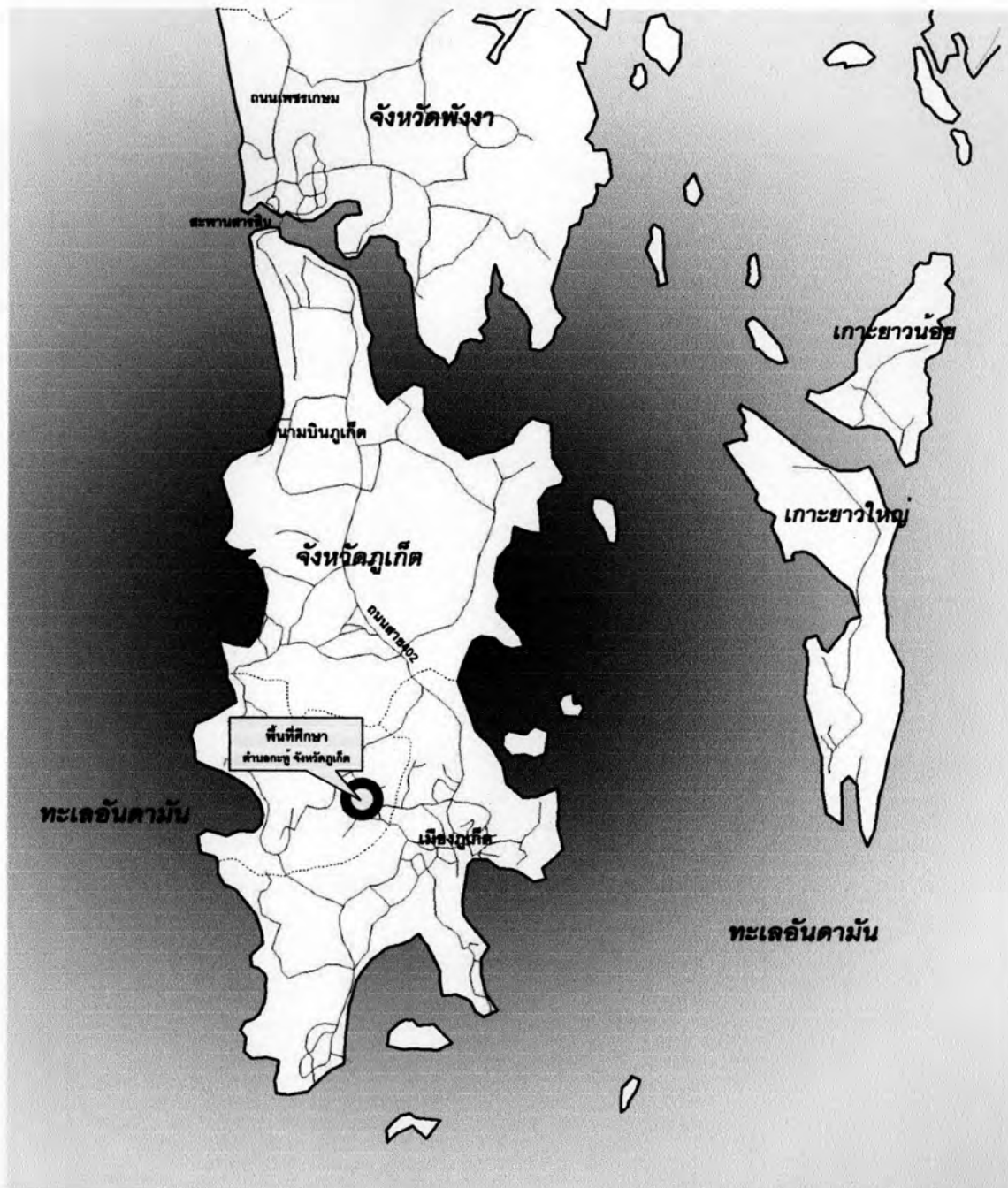
ที่มา: แผนพัฒนาเทศบาลตำบลกะทู้ ปี พ.ศ.2547, หน้า 7.

2) สภาพทางภูมิประเทศ และภูมิอากาศ³

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของพื้นที่ตำบลกะทู้ ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับกับเนินเขา มีที่ราบเพียงเล็กน้อย และถูกล้อมรอบด้วยภูเขาเกือบทั้ง 4 ด้าน ส่วนที่เป็นภูเขาและเทือกเขา มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 30 ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 75 ของพื้นที่ทั้งตำบล มีเทือกเขาใหญ่คือ เทือกเขานาคเกิด และเทือกเขากมลา ในชุมชนมีน้ำตกกะทู้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นต้นกำเนิดของคลองบางใหญ่ มีเขื่อนบางวาดเป็นเขื่อนชลประทานและเป็นแหล่งน้ำดิบที่สำคัญของการประปาภูมิภาคอีกทั้งเป็นสถานที่พักผ่อนแก่ชุมชน

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

การเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ของชุมชนกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

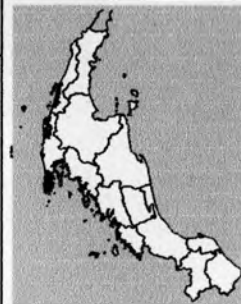

แผนที่ 4.1 ตำแหน่งที่ตั้งของชุมชนกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

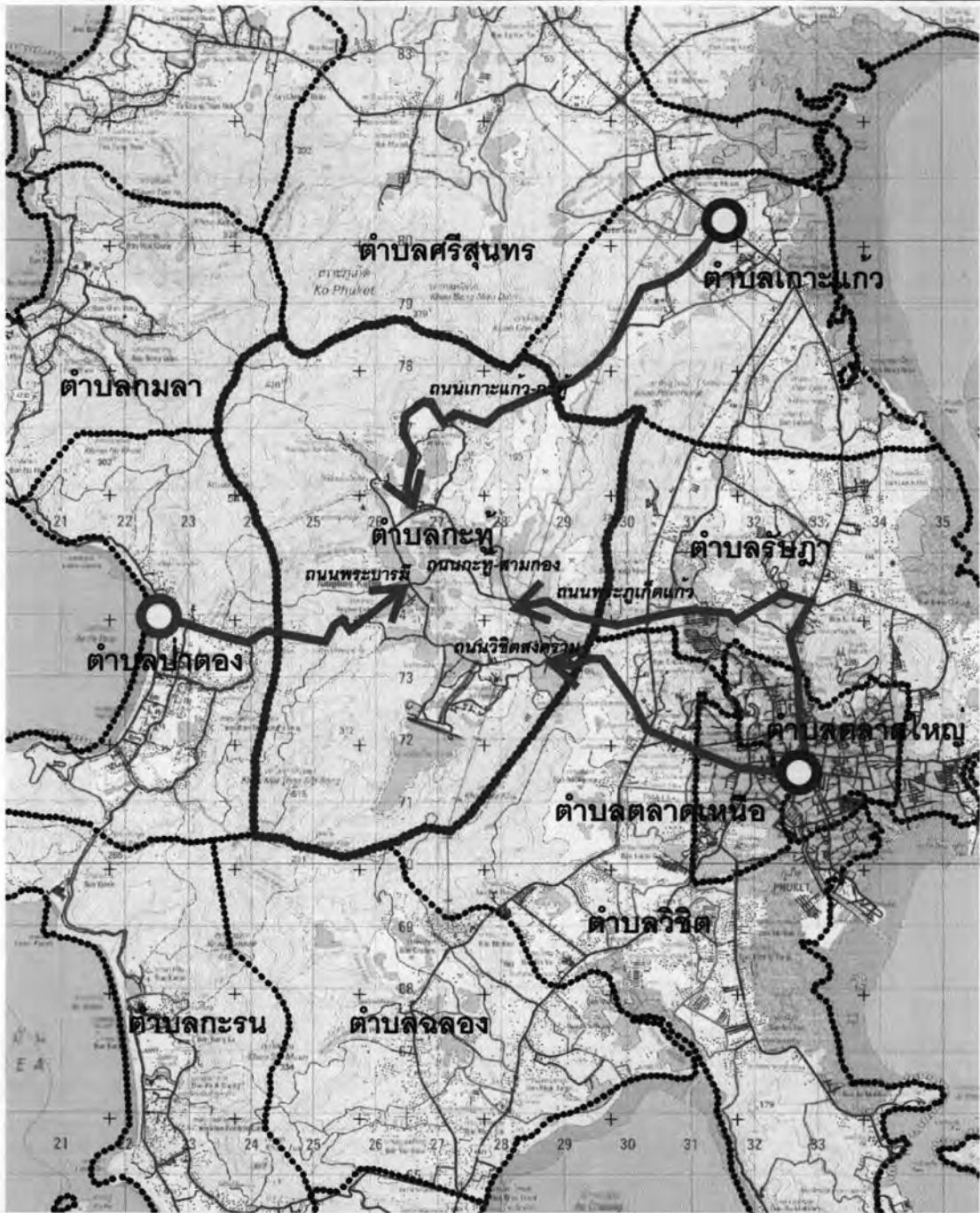
สัญลักษณ์

- ตำแหน่งพื้นที่ศึกษา
- ขอบเขตอำเภอ
- ถนนสายหลัก

ที่มา: กรมแผนที่ทหารและผังเมืองจังหวัดภูเก็ต

การเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่ของชุมชนกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

แผนที่ 4.2 อาณาเขตติดต่อและการเข้าถึงชุมชนกะทู้

สัญลักษณ์

- ขอบเขตตำบล
- พื้นที่ศึกษาตำบลกะทู้(ชุมชนกะทู้)
- ถนนสายหลัก
- การเข้าถึงชุมชน

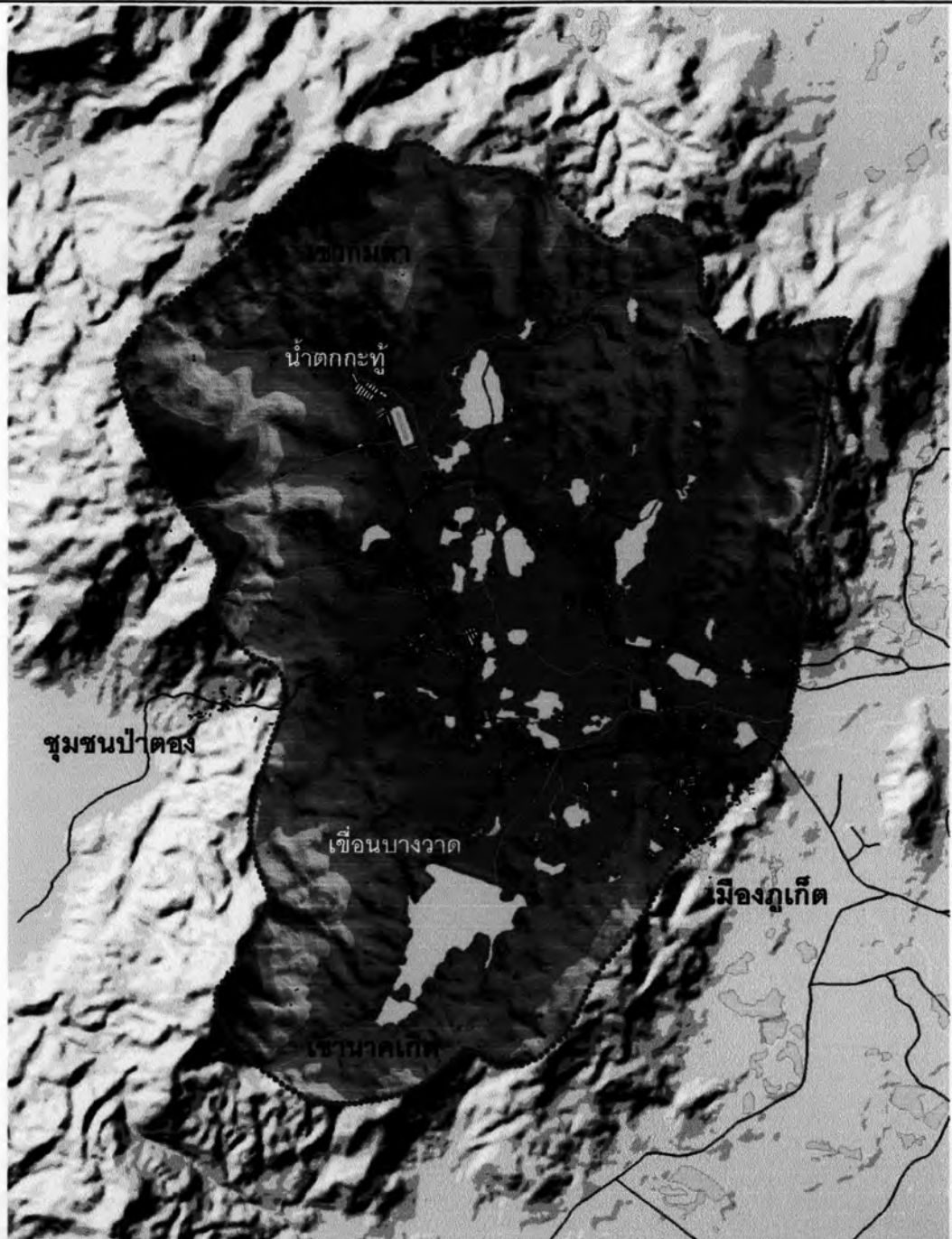
ที่มา: กรมแผนที่ทหารและผังเมืองจังหวัดภูเก็ต

0.7 0 0.7 1.4

กิโลเมตร

การเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ของชุมชนกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

แผนที่ 4.4 ลักษณะภูมิประเทศของชุมชนกะทู้

สัญลักษณ์	ชั้นความสูง (เมตร)
	480-540
	420-480
	361-420
	301-361
	242-301
	182-242
	123-182
	63-123
	4-63

ที่มา: จากสำนักงานโหราธิการและผังเมือง จังหวัดภูเก็ต

0.3 0 0.3 0.6 0.9

กิโลเมตร

ภาพที่ 4.1 ลักษณะทางภูมิประเทศของชุมชนกะทู้ (ผู้วิจัย, 2549)

ภาพที่ 4.2 ลักษณะทางภูมิประเทศของชุมชนกะทู้ (ต่อ) (ผู้วิจัย, 2549)

ลักษณะภูมิอากาศในพื้นที่ มีฝนตกชุกเกือบตลอดทั้งปี คือ ตั้งแต่ปลายเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤศจิกายน โดยในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน จะมีฝนตกหนักอันเนื่องมาจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

3) สภาพทั่วไปของอาคารและการใช้ประโยชน์อาคาร

อาคารส่วนใหญ่ภายในชุมชนกะทู้ เป็นอาคารพักอาศัย และอาคารพาณิชย์ โครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก โดยเกาะตัวอยู่บริเวณถนนวิจิตรสงคราม ในบางพื้นที่ยังคงเหลือรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมคือ เรือนก่ออิฐถือปูนและลวดลายปูนประดับแบบจีนกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะบริเวณที่ตั้งของชุมชนเก่าคือ บ้านตลาดกะทู้ และบ้านทุ่งทอง รูปแบบสถาปัตยกรรมแบบจีนยังพบเห็นได้อีกจากศาลเจ้า ซึ่งมักตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางของหมู่บ้านในแต่ละแห่ง โดยเฉพาะบริเวณ บ้านตลาดกะทู้ ซึ่งมีศาลเจ้าอยู่ภายในชุมชนถึง 3 แห่ง คือศาลเจ้ากะทู้ ศาลเจ้าต๋องย่องสู และศาลเจ้าฮกเวียงแก๊ง ซึ่งแสดงถึงกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนที่ผู้พักอาศัยภายในชุมชนเป็นจำนวนมาก

อาคารพักอาศัยแบบจีน

อาคารพักอาศัยแบบอาคารพาณิชย์

ศาลเจ้าจีน

ภาพที่ 4.3 สภาพทั่วไปของอาคารและการใช้ประโยชน์อาคาร (ผู้วิจัย, 2549)

4) การใช้ประโยชน์ที่ดิน

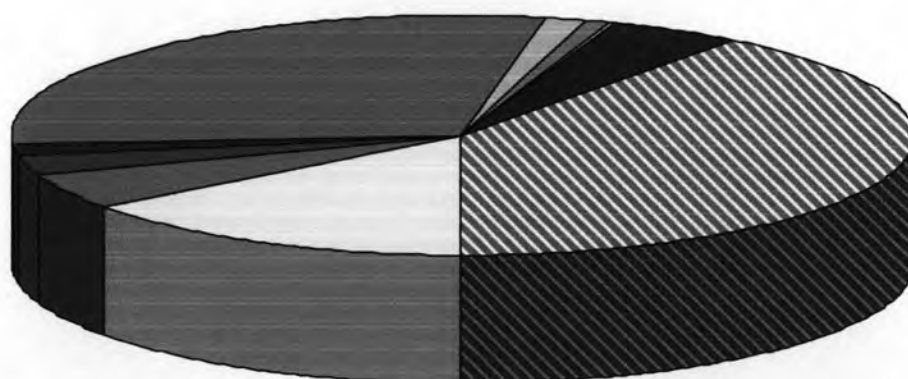
ตามประกาศของผังเมืองรวมจังหวัดภูเก็ต⁴ ปี พ.ศ.2548 ได้กำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในเทศบาลตำบลกะทู้ ดังนี้

⁴ เทศบาลตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต, แผนพัฒนาเทศบาลตำบลกะทู้ประจำปี พ.ศ.2547, (ภูเก็ต: ม.ป.ท., 2546), หน้า 9.

ตารางที่ 4.2 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในชุมชนกะทู้ ปี พ.ศ.2548

การใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ตร.กม.)	อัตราส่วน (ร้อยละ)
1) อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	4.67	14.69
2) อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	1.475	4.64
3) พาณิชยกรรมและอยู่อาศัยหนาแน่นมาก	0.935	2.94
4) อุตสาหกรรม	0.47	1.48
5) ชนบทและเกษตรกรรม	9.35	29.41
6) นันทนาการและรักษาไว้เพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม	0.453	1.42
7) สถาบันศึกษา	0.24	0.75
8) สถาบันศาสนา	0.075	0.24
9) พื้นที่สถาบันราชการและสาธารณูปโภค	1.46	4.59
พื้นที่ที่เหลือเป็นภูเขาและเขตป่าสงวนแห่งชาติ	12.667	39.84
รวมพื้นที่ทั้งหมด	31.80	100.00

ที่มา: แผนพัฒนาเทศบาลตำบลกะทู้ประจำปี พ.ศ.2548, หน้า 9.

☐ 1) อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	☐ 2) อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
☐ 3) พาณิชยกรรมและอยู่อาศัยหนาแน่นมาก	☐ 4) อุตสาหกรรม
☐ 5) ชนบทและเกษตรกรรม	☐ 6) นันทนาการและรักษาไว้เพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม
☐ 7) สถาบันศึกษา	☐ 8) สถาบันศาสนา
☐ 9) พื้นที่สถาบันราชการและสาธารณูปโภค	☐ พื้นที่ที่เหลือเป็นภูเขาและเขตป่าสงวนแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 4.1 สัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินภายในชุมชนกะทู้ ปี พ.ศ.2548

(การวิเคราะห์, ผู้วิจัย, 2549)

จากสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินพบว่า หากไม่นับรวมการใช้ประโยชน์ที่ดินของเขตป่าสงวนแห่งชาติแล้ว การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ภายในชุมชนใช้เพื่อการพักอาศัย โดยกระจายตัวอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขา และริมถนนสายวิจิตรสงคราม สลับกับพื้นที่เกษตรกรรมที่ล้อมรอบชุมชน พันออกไปจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นการใช้ประโยชน์ของเขตป่าสงวนแห่งชาติครอบคลุมเขากมลาและเขานาคเกิด เป็นบริเวณที่มีความลาดชันมาก โดยมีพื้นที่คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมด จะเห็นได้ว่าด้วยสภาพภูมิประเทศและการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐทำให้การตั้งถิ่นฐานของชุมชนถูกจำกัดอยู่บนพื้นที่ราบซึ่งมีเพียงประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ทั้งหมด (แผนที่ 4.5)

5) ระบบสาธารณูปโภคและบริการขั้นพื้นฐาน

- เส้นทางคมนาคม⁵

ปัจจุบันมีถนนที่ใช้สัญจรและทำการเข้าถึงชุมชนได้หลายเส้นทางคือ ถนนวิจิตรสงคราม (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4020) เป็นถนนเชื่อมต่อเขตเทศบาลนครภูเก็ตและเป็นถนนสายหลักของชุมชน มีลักษณะเป็นวงกลมล้อมรอบชุมชน

ถนนพระบารมี (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4029) เป็นถนนเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ชุมชนกับเทศบาลเมืองป่าตอง

ถนนพระภูเก็ตแก้ว เป็นถนนเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ชุมชนกับเทศบาลนครภูเก็ตด้านสามกอง

ถนนกะทู้-สามกอง เป็นถนนตัดกลางกับถนนวิจิตรสงคราม เพื่อเชื่อมถนนพระภูเก็ตแก้วกับถนนพระบารมีเข้าด้วยกัน

ถนนกะทู้-เกาะแก้ว เป็นถนนเชื่อมต่อพื้นที่ระหว่างตำบลกะทู้กับตำบลเกาะแก้วบริเวณด้านหลังของสนามกอล์ฟลีดส์ ปาล์ม

ทั้งนี้สามารถเข้าถึงชุมชนได้ด้วยระบบขนส่งสาธารณะจากรถโดยสารประจำทางสาย ภูเก็ต - กะทู้ เริ่มต้นจากเทศบาลนครภูเก็ตไปยังบริเวณหาดป่าตอง

- การประปา⁶

พื้นที่ชุมชน มีน้ำประปาบริการทุกครัวเรือน โดยมีแหล่งน้ำจืดที่สำคัญคืออ่างเก็บน้ำบางวาดเป็นแหล่งเก็บน้ำดิบที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต และน้ำตกกะทู้ที่เป็นต้นน้ำของคลอง

⁵ เทศบาลตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต, แผนพัฒนาเทศบาลตำบลกะทู้ 5 ปี (พ.ศ.2545-2549), (ภูเก็ต: ม.ป.ท., 2545), หน้า 9.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

บางใหญ่ ดำเนินการโดยการประสานภูมิภาค ให้บริการแก่ชุมชน 2,700 ครัวเรือน ปริมาณน้ำที่ใช้ 140,000 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน แต่ถึงอย่างไรก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน แรงงานและนักท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นประชากรแฝงที่เข้ามาในพื้นที่ การขาดแคลนน้ำจะทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยเฉพาะในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี

- การไฟฟ้า⁷

การให้บริการไฟฟ้าในเขตชุมชน ดำเนินการโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่ชุมชน ซึ่งเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกครัวเรือน 3,995 ครัวเรือน

- การสื่อสารและโทรคมนาคม⁸

มีที่ทำการไปรษณีย์ จำนวน 1 แห่ง คือ ไปรษณีย์กะตุ้ และจำนวนชุมสายโทรศัพท์ในเขตพื้นที่ รวม 2 ชุมสาย คือ ชุมสายกะตุ้ มีจำนวนเลขหมายที่สามารถให้บริการได้สูงสุดจำนวน 2,152 เลขหมาย โดยเป็นโทรศัพท์ใช้ในครัวเรือนจำนวน 1,547 เลขหมาย ห้างร้าน / บริษัท จำนวน 248 เลขหมาย และจำนวนโทรศัพท์สาธารณะในเขตพื้นที่รวม 104 เลขหมาย รวมทั้งหมด 1,899 เลขหมาย และอีกชุมสายคือ ชุมสายอนุภาษกอล์ฟวิว มีจำนวนเลขหมายที่สามารถให้บริการได้สูงสุดจำนวน 128 เลขหมาย ให้บริการโดย บริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน)

- การจำกัดขยะมูลฝอย⁹

กำจัดโดยวิธีเผาในเตาขยะ โดยใช้เตาเผาขยะของเทศบาลนครภูเก็ตและจะต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับเทศบาลนครภูเก็ตในระบบการจัดการ

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

⁹ เทศบาลตำบลกะตุ้ อำเภอกะตุ้ จังหวัดภูเก็ต, แผนพัฒนาเทศบาลตำบลกะตุ้ประจำปี พ.ศ.2547, (ภูเก็ต: ม.ป.ท., 2546), หน้า 15.

การเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ของชุมชนกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

แผนที่ 4.5 การใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนตามประกาศผังเมืองรวม ปี พ.ศ.2548

สัญลักษณ์

ถนนสายหลัก	นันทนาการและกีฬาไว้เพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม
พื้นที่ศึกษา	สถาบันการศึกษา
อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	สถาบันศาสนา
อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	สถาบันราชการและสาธารณูปโภค
พหุกิจกรรมและอยู่อาศัยหนาแน่นมาก	ระบบและเกษตรกรรม
จุดสาธารณกรรรม	
อนุรักษ์ป่าไม้	

ที่มา:จากสำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดภูเก็ต

0.3 0 0.3 0.6 0.9

กิโลเมตร

- การบริการพื้นฐาน

สถาบันการศึกษา มีระดับการประถมศึกษา 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านเกิดโฮ้ โรงเรียนไทยรัฐวิทยา (29) โรงเรียนบ้านไม้เรียบ โรงเรียนบ้านกะทู้ โรงเรียนบ้านบางทอง ระดับมัธยมศึกษาจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนกะทู้วิทยา และระดับมหาวิทยาลัย 1 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเกิดโฮ้

ตลาดสด ในพื้นที่มีตลาดนัดที่ทำการค้าขายเป็นช่วงเวลา โดยมากมักมีผู้มาจับจ่ายในช่วงเวลาระหว่าง 16.00 - 18.00น. ตลาดสดภายในชุมชนตั้งอยู่บริเวณแยกที่ทำการอำเภอกะทู้ บ้านสี่กอหมู่ที่ 6 และบริเวณบ้านเกิดโฮ้ หมู่ที่ 1 ส่วนหนึ่งของประชาชนมักนิยมเข้าไปใช้บริการของตลาดสดภายในเทศบาลนครภูเก็ตเนื่องจากมีระยะทางที่ไม่ไกลมากนัก

สถานพยาบาล ภายในชุมชนมีสถานพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขเพียงแห่งเดียวคือ ศูนย์อนามัยเทศบาลตำบลกะทู้ ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดกะทู้ บ้านกะทู้ หมู่ที่ 4

ที่ทำการเทศบาลตำบลกะทู้ สร้างขึ้นใหม่แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ.2545 เป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น มีลานจอดรถบริเวณด้านหน้า ตั้งอยู่บริเวณบ้านกะทู้ (บางทอง) หมู่ที่ 2

ที่ว่าการอำเภอกะทู้ เป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น ตั้งอยู่บนเนินบริเวณแยกที่ว่าการอำเภอ บ้านสี่กอ หมู่ที่ 6 เป็นทางที่สัญจรไปยังเขตพื้นที่ตำบลป่าตอง

สถานีตำรวจ ภายในพื้นที่ชุมชนอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลทุ่งทอง ตั้งอยู่ที่บริเวณบ้านสี่กอ หมู่ที่ 6

โรงเรียนบ้านเกิดไฮ้

โรงเรียนไทยรัฐวิทยา

โรงเรียนบ้านกะทู้

โรงเรียนบ้านบางทอง

โรงเรียนบ้านไม้เรียน

โรงเรียนกะทู้วิทยา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเกิดไฮ้

ภาพที่ 4.4 สถานศึกษาภายในชุมชนกะทู้ (ผู้วิจัย, 2549)

ภาพที่ 4.5 ตลาดสดภายในชุมชนกะทู้ (ผู้วิจัย, 2549)

สถานีอนามัยบ้านกะทู้

ที่ทำการเทศบาลตำบลกะทู้

สถานีตำรวจภูธรตำบลทุ่งทอง

โรงงานผลิตน้ำประปา

สำนักงานการเกษตร อำเภอกะทู้

ที่ว่าการอำเภอกะทู้

ห้องสมุดประชาชน (กำลังก่อสร้าง)

ไปรษณีย์กะทู้

การประปาภูเก็ต

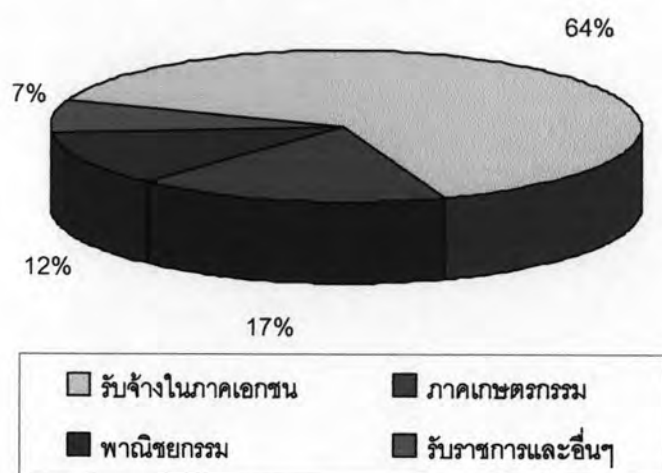
ภาพที่ 4.6 สถานที่บริการพื้นฐานภายในชุมชนกะทู้ (ผู้วิจัย, 2549)

4.2.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ¹⁰

เนื่องจากศักยภาพที่ตั้งของชุมชนอยู่ระหว่างแหล่งความเจริญสองพื้นที่คือ ชุมชนเทศบาลนครภูเก็ตด้านตะวันออก และแหล่งท่องเที่ยวหาดป่าตองด้านทิศตะวันตก ดังนั้นการประกอบอาชีพในชุมชนจึงเป็นการประกอบอาชีพในภาคบริการของหน่วยงานเอกชนเป็นหลัก ซึ่งส่วนมากมักอยู่บริเวณนอกพื้นที่ชุมชน คือบริเวณหาดป่าตองและบริเวณเทศบาลนครภูเก็ต รongลงมา คือภาคเกษตรกรรมและพาณิชย์กรรม โดยสามารถจำแนกเป็นรายประเภทได้ดังนี้

- ประกอบอาชีพรับจ้างในภาคเอกชน 64% ส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างในภาคเอกชนที่มีสถานที่ประกอบการนอกเขตเทศบาลตำบลกะทู้
- ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม 17%
- ประกอบอาชีพในภาคพาณิชย์กรรม 12%
- ประกอบอาชีพรับราชการและอื่นๆ 7%

ปี พ.ศ.2547 มีรายได้ของประชากรเฉลี่ยต่อหัว 231,186 บาท / ปี

แผนภูมิที่ 4.2 สัดส่วนการประกอบอาชีพภายในชุมชนกะทู้ (การวิเคราะห์, ผู้วิจัย, 2549)

1) อาชีพเกษตรกรรม¹¹

ลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกรรมภายในชุมชนส่วนมากมักทำสวนในพื้นที่ราบสูงตามเชิงเขารอบนอกเขตพื้นที่ชุมชน โดยมีครัวเรือนประกอบอาชีพด้านการเกษตรรวม 511 ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกพืชสำคัญประมาณ 6,676 ไร่ โดยครัวเรือนทำเกษตรด้านสวนยางพารามากที่สุด ร้อยละ 51.7 รองลงมาได้แก่ ทำสวนมะพร้าว ทุเรียน มะนาว สะตอ และมะม่วงหิมพานต์

¹⁰ เทศบาลตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต, แผนพัฒนาเทศบาลตำบลกะทู้ 5 ปี (พ.ศ.2545-2549), (ภูเก็ต: ม.ป.ท., 2545), หน้า 11.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

ตามลำดับ ส่วนการปลูกสัตว์นั้น มีครัวเรือนเลี้ยงไก่พื้นเมืองมากที่สุด 128 ครัวเรือน เลี้ยงหมู 44 ครัวเรือน เลี้ยงควาย 4 ครัวเรือน เลี้ยงห่าน 3 ครัวเรือน ซึ่งสามารถจำแนกในรายละเอียดได้ดังนี้ ตารางที่ 4.3 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรปลูกพืชในเขตตำบลกะตุ้ ปี พ.ศ. 2546

ประเภท	ครัวเรือน		พื้นที่	
	จำนวน	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
ยางพารา	264	51.7	5,105	76.6
มะพร้าว	101	19.8	661	10
ทุเรียน	49	9.6	211	3.2
สะตอ	43	8.4	392	5.7
มะนาว	48	9.4	50	0.8
มะม่วงหิมพานต์	6	1.1	257	3.7
รวม	511	100	6,676	100

ที่มา : แผนพัฒนาเทศบาลตำบลกะตุ้ 5 ปี พ.ศ.2545-2549, หน้า 11.

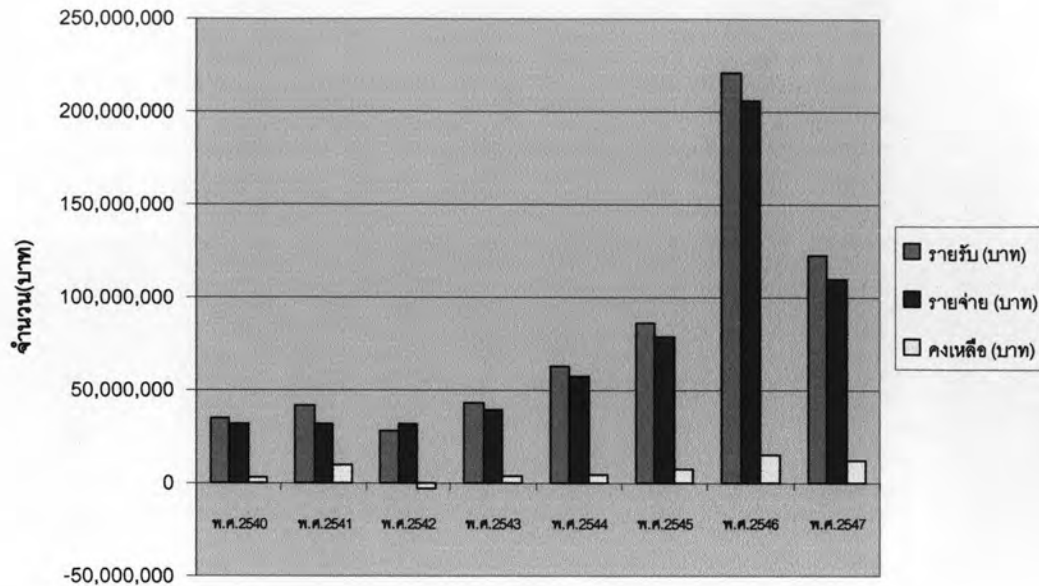
2) สถานะภาพการคลัง

ชุมชนกะตุ้ อยู่ภายใต้การปกครองของเทศบาลตำบลกะตุ้ อำเภอกะตุ้ จังหวัดภูเก็ต ซึ่งได้รับการยกฐานะเป็นจากสุขาภิบาลตำบลกะตุ้มาเป็นเทศบาลตำบลกะตุ้เมื่อปี พ.ศ. 2542 รายรับและรายจ่ายต่างๆ นั้นขึ้นอยู่กับการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ ประกอบกับเงินสนับสนุนจากส่วนกลาง แล้วจึงนำรายรับดังกล่าวมาบริหารเพื่อพัฒนาพื้นที่ตำบลกะตุ้ ทั้ง 7 หมู่บ้าน

ตารางที่ 4.4 รายรับ - รายจ่ายประจำปีของเทศบาลตำบลกะตุ้ ระหว่างปี พ.ศ.2540 - 2547

ปี พ.ศ.	รายรับ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	คงเหลือ (บาท)
2540	35,056,849	31,960,112	3,096,736
2541	41,866,257	31,960,112	9,906,144
2542	28,326,520	31,471,255	-3,144,734
2543	43,072,532	39,345,093	3,727,439
2544	62,532,541	57,741,547	4,790,994
2545	86,300,452	78,754,547	7,545,905
2546	221,140,016	206,256,878	14,883,138
2547	122,413,959	110,088,558	12,325,400

ที่มา : แผนพัฒนาเทศบาลตำบลกะตุ้ประจำปี พ.ศ.2547, หน้า 18.

ปี พ.ศ.

แผนภูมิที่ 4.3 แสดงรายรับ รายจ่าย ประจำปีของเทศบาลชุมชนกะทู้ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540-2547 (การวิเคราะห์, 2549)

จากตารางรายรับ - รายจ่ายของเทศบาลตำบลกะทู้ พบว่า มีรายรับอัตราที่สูงเนื่องจากการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมจากผู้ประกอบการเอกชนที่เข้ามาลงทุนเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่ชุมชนเป็นจำนวนมาก ทำให้เทศบาลสามารถมีเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายมาดูแลระบบสาธารณูปโภคและระบบสาธารณูปการต่างๆ ภายในชุมชนเป็นอย่างดี

4.2.3 ลักษณะทางสังคม

1) ประชากร¹²

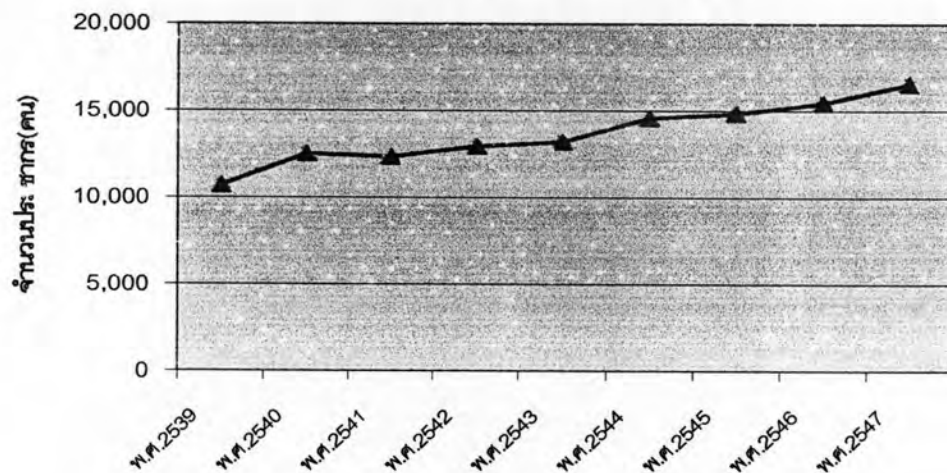
เทศบาลตำบลกะทู้ มีประชากรตามทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 มกราคม 2548 รวมทั้งสิ้น 16,575 คน เป็นชาย 7,886 คน เป็นหญิง 8,689 คน และมีประชากรแฝงเข้ามาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลกะทู้ ประมาณ 2,600 คน จำนวนหลังคาเรือนทั้งหมดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ 8,609 บ้าน จำนวนครัวเรือน 3,886 ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากร 521.31 คนต่อตารางกิโลเมตร และสามารถจำแนกออกเป็นรายปีได้ ดังนี้

¹² ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลตำบลกะทู้ [Online]. แหล่งที่มา: <http://www.kathucity.org/> [30 เมษายน 2548]

ตารางที่.4.5 จำนวนประชากรภายในชุมชนตั้งแต่ ปี พ.ศ.2539 - 2548

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)	การเปลี่ยนแปลง(ร้อยละ)
2539	10,648	-
2540	12,497	14.80
2541	12,337	-1.30
2542	12,936	4.63
2543	13,223	2.17
2544	14,584	9.33
2545	14,843	1.74
2546	15,391	3.56
2547	16,575	7.14
รวม	123,034	4.68

ที่มา: ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลตำบลกะตุ้: <http://www.kathucity.org/>, 2548.

แผนภูมิที่ 4.4 อัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรภายในชุมชนกะตุ้ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2539-2547 (การวิเคราะห์, 2549)

จากตารางแสดงจำนวนประชากร ระหว่างปี พ.ศ.2539 - 2547 โดยการเก็บข้อมูล จากเทศบาลตำบลกะตุ้ พบว่าในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 - 2547 มีอัตราเฉลี่ยของการเพิ่มขึ้นของ ประชากรอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากธุรกิจภาคการท่องเที่ยวมีการเจริญเติบโตสูงทำให้มีประชากร ย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยเข้ามายังพื้นที่ชุมชนเป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 4.6 จำนวนครัวเรือนภายในชุมชนย่อย (เทศบาลตำบลกะตุ้) ปี พ.ศ.2544

หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
หมู่ที่ 1 ชุมชนบ้านเกิดโฮ้	2,310
หมู่ที่ 2 ชุมชนบ้านกะตุ้(บางทอง)	633
หมู่ที่ 3 ชุมชนบ้านตลาดกะตุ้	471
หมู่ที่ 4 ชุมชนบ้านกะตุ้	436
หมู่ที่ 5 ชุมชนบ้านไม้เรียบ	631
หมู่ที่ 6 ชุมชนบ้านสีก้อ	1,539
หมู่ที่ 7 ชุมชนบ้านทุ่งทอง	1,085

ที่มา: เทศบาลตำบลกะตุ้ จังหวัดภูเก็ต ปี พ.ศ.2547.

จากตาราง 4.6 แสดงจำนวนครัวเรือน ชุมชนย่อยในเขตชุมชนกะตุ้ (เทศบาลตำบลกะตุ้) ปี พ.ศ.2544 พบว่าภายในหมู่บ้านที่ 1 ชุมชนบ้านเกิดโฮ้ เป็นชุมชนที่มีจำนวนครัวเรือนอยู่อาศัยกันอย่างหนาแน่นมากที่สุดในพื้นที่ศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณชุมชนเป็นจุดเชื่อมต่อของการคมนาคมระหว่างตำบลป่าตองและเขตอำเภอเมืองทำให้มีอาคารบ้านเรือนตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาคือ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ทำให้บริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยมีอาคารหอพัก ห้องเช่า ตลอดจนร้านค้าต่างๆ มากมายเพื่อรองรับกับกิจกรรมการอยู่อาศัยของนักศึกษาดังกล่าว

ส่วนบริเวณพื้นที่ที่มีจำนวนอาคารบ้านเรือนมากเป็นอันดับสองคือบ้านสีก้อ บริเวณดังกล่าวเป็นจุดตัดของเส้นทางคมนาคมที่สำคัญคือแยกที่ว่าการอำเภอกะตุ้ และเป็นเส้นทางสัญจรหลักเพื่อเดินทางไปยังชุมชนป่าตอง จึงทำให้มีอาคารร้านค้าต่างๆ มากมายตั้งบริเวณแยกดังกล่าว อีกทั้งยังมีโครงการบ้านจัดสรรขนาดใหญ่หลายร้อยหลังคาเรือนอยู่บริเวณด้านในของถนนสายน้ำตกกะตุ้ซึ่งผู้อาศัยส่วนมากประกอบอาชีพภาคเอกชนภายในชุมชนป่าตอง

2) ศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น

- ศาสนา

ชุมชนกะตุ้ เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางความเชื่อและการนับถือศาสนา โดยจะสังเกตได้จากศาสนสถานที่อยู่บริเวณริมถนนวิจิตรสงครามและภายในหมู่บ้าน สามารถจำแนกออกเป็น ชาวจีนที่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายานและเทพเจ้าต่างๆ รวมทั้งชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ทั้งนี้เนื่องจากการอพยพของแรงงานชาวจีนเพื่อเข้ามาประกอบอาชีพในพื้นที่

ตั้งแต่ครั้งอดีต และได้สร้างศาลเจ้าเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจตามความเชื่อที่ตนเองนับถือ ในพื้นที่ศึกษามีจำนวนศาสนาสถาน 7 แห่ง¹³ คือ

วัดกะทู้ ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 บ้านกะทู้ เป็นวัดที่สำคัญของชุมชนกะทู้ตั้งอยู่ริมถนนวิจิตรสงคราม

ศาลเจ้ากะทู้ ตั้งอยู่เลขที่ 37/1 หมู่ 4 บ้านกะทู้ ตำบลกะทู้ มีพื้นที่ประมาณ 2 ไร่ เป็นสถานที่ที่ใช้สำหรับจัดประเพณีกินผัก (กินเจ) ที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดภูเก็ตเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญของชาวจีน อาทิเช่น งานแต่งงาน งานวันเกิดของพระ (แซยิด) สำหรับวันปกติจะเป็นสถานที่สักการบูชาของชาวบ้านและบุคคลทั่วไป

วัดอนุภาษกฤษฎาราม(วัดเกิดโฮ้) ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 บ้านเกิดโฮ้ เป็นวัดที่สำคัญของชุมชนกะทู้ เป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางสังคมและศาสนาในพื้นที่ สภาพตัวโบสถ์รอบล้อมด้วยลานโล่งสำหรับทำกิจกรรม พื้นที่วัดตั้งอยู่บนเนินเขานาคเกิด แยกเกิดโฮ้ ถนนวิจิตรสงคราม (ถนนสาย 4020)

ศาลเจ้าบ้านทุ่งทอง ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 บ้านทุ่งทอง เป็นศาลเจ้าขนาดเล็กตั้งอยู่ริมถนนวิจิตรสงคราม

ศาลเจ้าต๋องย่องสู ตั้งอยู่ที่หมู่ 4 บ้านกะทู้ ตั้งอยู่บริเวณข้างเคียงข้างวัดกะทู้ เป็นศาลเจ้าขนาดเล็กริมถนนวิจิตรสงคราม

ศาลเจ้าฮกเวียงแก้ง ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 บ้านกะทู้ (บางทอง) ริมถนนวิจิตรสงคราม อยู่ในารดูแลของศาลเจ้ากะทู้

ศาลเจ้าหวดเท่กั้ง ตั้งอยู่ที่หมู่ 6 บ้านสี่ก้อ ริมถนนวิจิตรสงคราม

¹³ สมหมาย ปันพุทธศิลป์, แหล่งศิลปกรรมและแหล่งประวัติศาสตร์ภูเก็ต. (ภูเก็ต: โรงพิมพ์ทองทอง, 2540), หน้า 65

วัดกะทู้

ศาลเจ้ากะทู้

วัดอนนุราชกฤษฎาราม(วัดเก็ตไฮ้)

ศาลเจ้าบ้านทุ่งทอง

ศาลเจ้าต๋องย่องสุ

ศาลเจ้าฮกเวียงแก๊ง

ศาลเจ้านงวดเท่ากั้ง

ภาพที่ 4.7 ศาสนาสถานภายในชุมชน (ผู้วิจัย, 2549)

- วัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่น

ชุมชนกะทู้ มีวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นตามกลุ่มเชื้อชาติที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานแต่ครั้งอดีต โดยเฉพาะชาวจีนฮกเกี้ยน ซึ่งเป็นชาวจีนพวกแรกที่อพยพมาจากมณฑลฟูเจี้ยนทางตอนใต้ของประเทศจีน เข้ามาตั้งถิ่นฐานในภูเก็ตช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 โดยส่วนใหญ่เข้ามาเป็นกรรมกรภายในเหมืองแร่ ก่อนที่จะพัฒนาตนเองขึ้นมาเป็นนายเหมืองแร่ที่มั่งคั่งและมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจสูง ทำให้วัฒนธรรมจีนหลายอย่างเข้ามาผสมผสานและกลายเป็นวัฒนธรรมหลักของท้องถิ่น ได้แก่ วัฒนธรรมด้านอาหารและโภชนาการ เครื่องมือเครื่องใช้และการแต่งกาย ภาษาและสถาปัตยกรรม โดยมีการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ศาสนาสถาน แบบเก้ง ตึกแถว ตลอดจนวัดศุกการ

ก่อสร้างที่ทำจากดินเผา เช่น อิฐหน้าวัว กระเบื้องจีน ชองลมดินเผา เข้ามาใช้ทำให้รูปแบบของสถาปัตยกรรมประเภทที่อยู่อาศัยเปลี่ยนจากการสร้างด้วยไม้แบบเรือนเครื่องผูกและเรือนเครื่องสับ เป็นแบบตึกผสมไม้และเป็นตึกเต็มรูปเกิดขึ้น

โต๊ะหมู่บูชาบรรพบุรุษ

บ้านเรือนของชาวจีนในชุมชนกะทู้

ภาพที่ 4.8 วัฒนธรรมของชาวจีนฮกเกี้ยน (ผู้วิจัย, 2549)

ประเพณีของท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ *ประเพณีกินผัก*¹⁴ (กินเจ) ซึ่งมีขึ้นที่บ้านกะทู้เป็นแห่งแรกของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2368 พระยาถลาง (เจิม) ได้ย้ายเมืองถลางมาตั้งที่บ้านกะทู้ มีคณะจิวเร่ (ปั่วฮ้อ) จากเมืองจีนมาเปิดการแสดงและเกิดล้มเจ็บลง คณะจิวจึงได้ประกอบพิธีกินเจขึ้นเพื่อบวงสรวงเทพเจ้ากิวฮองไต่เต (พระอิศวร) และ ยกฮองซ่งเต (ผู้เป็นใหญ่ทั้งเก้า) ปรากฏว่าโรคภัยไข้เจ็บได้หมดไป ชาวกะทู้จึงเกิดศรัทธาประกอบพิธีกินเจขึ้นโดยเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำถึงวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 (เดือนตุลาคม) ของจีน ซึ่งตรงกับเดือน 11 ของไทยรวม 9 วัน 9 คืน ต่อมา มีผู้อาสาไปอัญเชิญเหยี่ยวโหยหรือเหยี่ยวเอี้ยน (ควนรูป) และเสี้ยนตุ่ย (ป่ายชื่อ) พร้อมทั้ง คัมภีร์ต่าง ๆ ที่ใช้ในพิธีกินเจที่มณฑลกังไส ประเทศจีนและได้เดินทางกลับมาถึงในวันขึ้น 7 ค่ำ เดือน 9 ชาวบ้านทราบจึงจัดขบวนไปรับที่บ้านบางเหนียว อันเป็นกำเนิดของพิธีรับพระนั่นเอง ปัจจุบันศาลเจ้าสำคัญของชุมชนกะทู้ ได้แก่ ศาลเจ้ากะทู้หรือศาลเจ้ากินเจ

¹⁴ ประเพณีถือศีลกินเจ[Online]. แหล่งที่มา: <http://www.kathucity.org> [30 เมษายน 2548]

ภาพที่ 4.9 ประเพณีกินผัก (กินเจ) ของชุมชนกะทู้ (ผู้วิจัย, 2547)

*ประเพณีฟ้อต่อ*¹⁵ เป็นความเชื่อของจีนที่ว่า ในวันที่ 15 ของเดือน 7 ของจีน นับเป็นวันครึ่งปีตามคตินิยมจะเป็นวันที่วิญญาณได้รับการปลดปล่อยให้กลับมาเยี่ยมบ้านญาติพี่น้อง จึงได้มีการบวงสรวงวิญญาณบรรพบุรุษ ตามบ้านเรือนจะตกแต่งแท่นบูชาอย่างสวยงาม พร้อมทั้งอาหารคาวหวานและเครื่องงเด็ก ส่วนดวงวิญญาณที่ไม่มีญาติ แต่ละบ้านก็จะจัดแท่นบูชาพร้อมทั้งอาหารคาวหวานไว้ที่หลังบ้าน เครื่องเซ่นที่นำมาบวงสรวงวิญญาณบรรพบุรุษ เป็นขนมชนิดหนึ่งทำด้วยแป้งเป็นรูปเต่าขนาดใหญ่บ้างเล็กบ้างทาสีแดง ซึ่งคนจีนเชื่อว่าเต่าเป็นสัตว์ที่มีอายุยืนดังนั้นการไหว้เต่าจึงเป็นการต่ออายุให้ตนเองและถือเป็นกุศลที่ยิ่งใหญ่

ภาพที่ 4.10 ขนมที่ใช้เป็นเครื่องสักการะในการไหว้ดวงวิญญาณ (ผู้วิจัย, 2547)

¹⁵ งานฟ้อต่อ[Online]. แหล่งที่มา: <http://www.phuketport.com> [25 มกราคม 2548]

ประเพณีตรุษจีน เป็นประเพณีตามความเชื่อของชาวจีน นับว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่
ของชาวจีน ซึ่งจัดขึ้นวัน 1 ค่ำ เดือน 1 (จีน) จะมีกิจกรรมไหว้บรรพบุรุษและเทพเทวดา ซึ่งในวันนี้
ชาวจีนจะนิยมใส่เสื้อผ้าสีแดงที่แสดงถึงความมั่งคั่งและร่ำรวย

- สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนกะทู้

น้ำตกกะทู้ เป็นน้ำตกขนาดเล็กर्मรินด้วยแมกไม้มานานาพรรณ อยู่ห่างจากที่
ว่าการอำเภอกะทู้ 4 กิโลเมตร ทางเข้าน้ำตกอยู่ใกล้กับสนามกอล์ฟ ลีออค ปาล์ม

น้ำตกรัชกาลที่ 6 ตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองภูเก็ตประมาณ 14 กิโลเมตร และห่าง
จากน้ำตกกะทู้ 1 กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดเล็กที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
นิยมเข้าไปท่องเที่ยว

ศูนย์อนุรักษ์มรดกท้องถิ่นกะทู้ ศูนย์อนุรักษ์มรดกท้องถิ่นกะทู้ตั้งอยู่ภายใน
โรงเรียนบ้านกะทู้ หมู่ที่ 2 ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ ห่างจากตัวเมือง 7 กิโลเมตร ไปตามถนนวิจิตร
สงคราม ถึงสามแยกวัดเกิดโฮ่เลี้ยวขวาตรงไปยังชุมชนกะทู้ เป็นสถานที่เก็บรวบรวมสินแร่ต่าง ๆ
หุ่นจำลองการทำเหมืองแร่ในอดีต อุปกรณ์การทำเหมืองแร่และเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตและ
ความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชุมชนแต่ครั้งอดีตในยุคที่การผลิตและการค้าแร่ดีบุกรุ่งเรือง

เขื่อนบางวาด เป็นเขื่อนกักเก็บน้ำขนาดเล็ก ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งทอง เป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวสำหรับพักผ่อนและออกกำลังกายของคนในท้องถิ่น

น้ำตกกะทู้

น้ำตกรัชกาลที่ 6

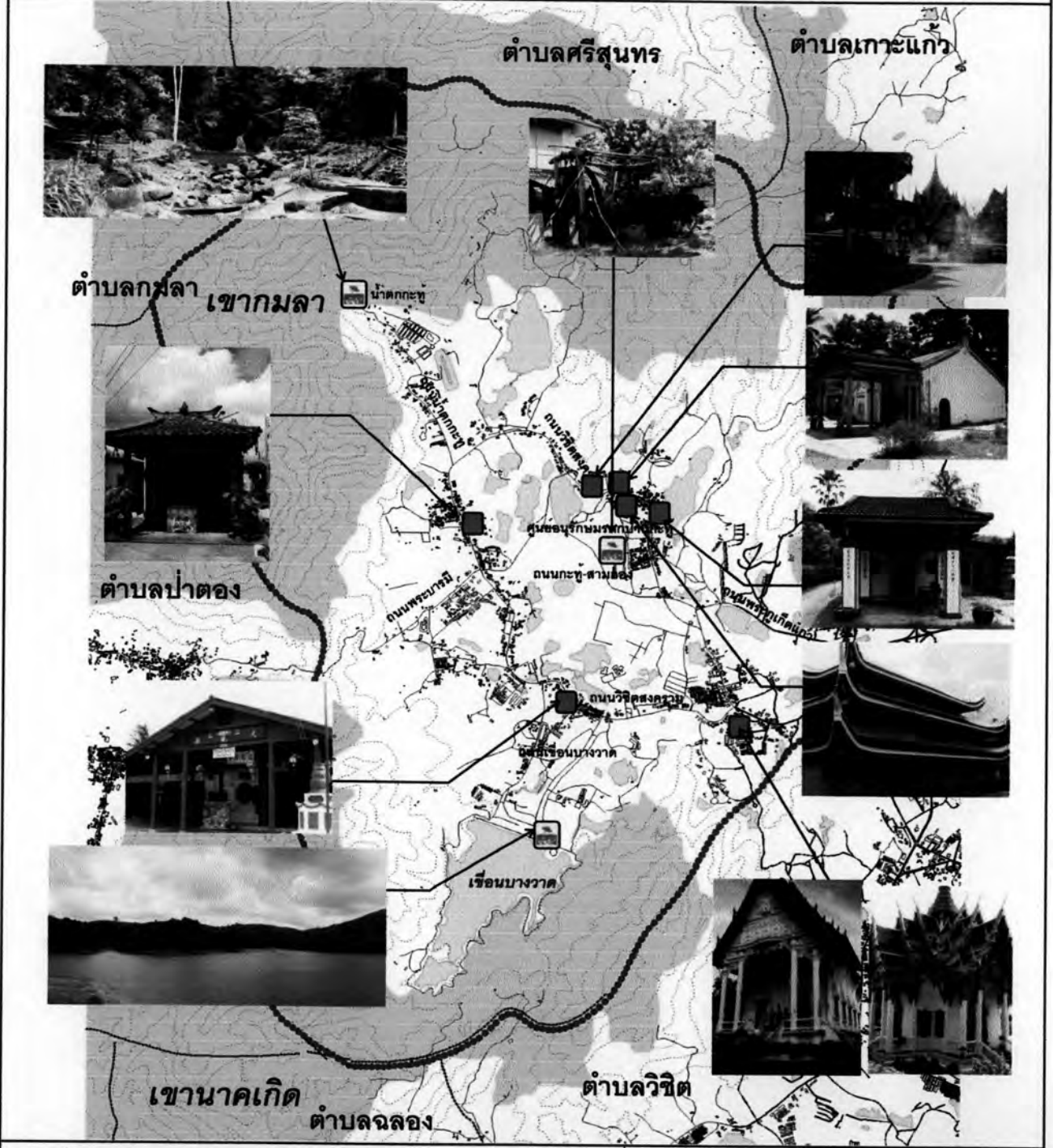
ศูนย์อนุรักษ์มรดกท้องถิ่นกะทู้

เขื่อนบางวาด

ภาพที่ 4.11 สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน (ผู้วิจัย, 2549)

การเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ของชุมชนกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

แผนที่ 4.8 ศาสนสถานและสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในชุมชนกะทู้

- สัญลักษณ์
- อาคาร
 - แหล่งน้ำ
 - ▨ พื้นที่เขตป่าสงวน
 - ~ ขอบเขตตำบล
 - ~ ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
 - ~ ถนน
 - วัดศาลเจ้า
 - สถานที่ท่องเที่ยว

↑ N

0.3 0 0.3 0.6 0.9

กิโลเมตร

ที่มา:จากการสำรวจ ปี พ.ศ.2549

4.3 สรุปลักษณะทั่วไปของชุมชน

ลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไปของชุมชน ปรากฏเป็นสภาพภูมิประเทศที่เป็นแอ่งและบ่อขนาดใหญ่ เนื่องจากเป็นชุมชนที่เคยเป็นศูนย์กลางการทำเหมืองแร่ในอดีต หลังจากการสิ้นสุดการทำเหมืองแร่ภายในชุมชน มีการพัฒนาเป็นชุมชนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค บางแห่งก็พัฒนาเป็นโครงการบ้านจัดสรรเพื่อรองรับการอยู่อาศัยของแรงงานที่อพยพเข้ามาทำงานในชุมชนป่าตองและเมืองภูเก็ท โดยมีการกระจุกตัวหนาแน่นอยู่บริเวณแยกบ้านเกิดโฮ่ แยกที่ว่าการอำเภอกะทู้ และทางเข้าเขื่อนบางวาด ลักษณะทางสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่เป็นแบบสมัยใหม่ โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ในขณะที่การปลูกสร้างอาคารตามแบบเก่าของชุมชนชาวจีนยังมีให้เห็นได้ในบางบริเวณบ้านทุ่งทอง และศาลเจ้ากะทู้ ซึ่งยังคงรักษาเอกลักษณ์ตามแบบอดีตไว้อย่างครบถ้วน และเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อยตามค่านิยมแบบสมัยใหม่

ส่วนลักษณะทางเศรษฐกิจพบว่า ถึงแม้ชุมชนกะทู้เป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพเหมืองแร่และเกษตรกรรมมาตั้งแต่ครั้งอดีต และจัดว่าเป็นศูนย์กลางของย่านพาณิชย์กรรมในพื้นที่ข้างเคียง มีอาคารร้านค้า คณะจิวต่างๆ มาเปิดการแสดงตลอดปีและมีแรงงานชาวจีนอาศัยกันอยู่อย่างเนืองแน่น แต่ในปัจจุบัน เนื่องด้วยสภาพทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากที่การทำเหมืองปิดกิจการลง ผู้คนหันมาทำงานบริการในภาคเอกชนมากขึ้น เนื่องจากการทำเกษตรกรรมต้องใช้แรงงานมาก ประกอบกับในฤดูแล้ง น้ำเพื่อใช้ในการเกษตรกรรมมีความขาดแคลน ทำให้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามก็ยังมีบางส่วนในพื้นที่ที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ แต่โดยส่วนมากมักประกอบเป็นอาชีพเสริม

สังคมและวิถีชีวิตของชุมชนในปัจจุบัน ส่วนมากมีความห่างเหินกันพอสมควรเนื่องจากสมาชิกชุมชนในปัจจุบันเป็นแรงงานที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ภายในชุมชน ไม่ค่อยมีความปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมเท่าใดนัก แต่บางบริเวณที่เป็นย่านชุมชนเก่า ที่อยู่อาศัยส่วนมากเป็นแรงงานชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำงานในเหมืองแร่ในช่วงแรก พบว่ายังคงมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายผูกพันอยู่กับประเพณีและความเชื่อตั้งแต่ครั้งอดีต และยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีโบราณดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น เห็นได้จากประเพณีกินผักจะมีผู้คนชาวไทยเชื้อสายจีนจำนวนมากทั้งจากในและนอกชุมชนหลั่งไหลเข้ามาร่วมพิธีกรรมในบริเวณชุมชน นอกจากนี้พบว่าวิถีชีวิตของชาวบ้านมีองค์ประกอบหลักคือ วัดหรือศาลเจ้า ชุมชน และตลาด เป็นศูนย์กลางตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งแทรกอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของชุมชนตลอดมา